

Rezultati ankete

Vključenost študentov s posebnimi potrebami v študijske programe visokošolskih institucij

Izvajalec:

Društvo študentov invalidov Slovenije

(pripravila Nina Knaus)

Januar 2023

KAZALO VSEBINE

Osnovni podatki o anketi	1
Rezultati anketnega vprašalnika za visokošolske učitelje	2
1. Skupno število anketiranih	2
2. Število anketiranih po pripadnosti univerzi oz. visokošolski instituciji	2
3. Število anketiranih po stopnji študija, kjer poučujejo	2
4. Ali poučujete študente s posebnimi potrebami?	2
5. Najpogosteje izvajane študijske prilagoditve (P = 4)	3
6. Načini dogovarjanja o potrebnih študijskih prilagoditvah (P = 5)	3
7. Ali ste se kdaj naleteli na želeno prilagoditev, ki je niste mogli realizirati? (P = 6)	4
8. Prilagoditve, ki niso bile realizirane in razlogi za to (P = 7)	4
9. Zmožnost učiteljev za učinkovito zagotavljanje študijskih prilagoditev (P = 8)	5
10. Pogostost udeležbe na izobraževanjih s področja posebnih potreb	6
11. Učinek izobraževanj o posebnih potrebah na delo visokošolskih učiteljev	6
12. Kdo visokošolske učitelje obvešča o študentih s posebnimi potrebami	8
13. Uporabnosti ukrepov za izboljšanje vključenosti študentov s posebnimi potrebami	9
14. Predlogi ukrepov za boljšo vključenost študentov s posebnimi potrebami (P = 9)	11
15. Vpliv izvajanja prilagoditev pri študiju na kakovost študija (P = 10)	14
16. Bi nam želeli sporočiti še kaj? (P = 11)	17
Rezultati anketnega vprašalnika za študente s posebnimi potrebami	20
1. Skupno število anketiranih	20
2. Število anketiranih po pripadnosti univerzi oz. visokošolski instituciji	20
3. Število anketiranih po stopnji študija	20
4. Najpogosteje korišćene prilagoditve študija (P = 5)	20
5. Načini dogovarjanja o potrebnih študijskih prilagoditvah (P = 6)	21
6. Ali kdaj potrebne prilagoditve študija niso bile realizirane? (P = 7)	22
7. Prilagoditve, ki niso bile realizirane in načini ukrepanja (P = 8)	22
8. Zmožnost učiteljev za učinkovito zagotavljanje študijskih prilagoditev (P = 9)	23
9. Pomanjkljivosti pri zagotavljanju enakovrednih študijskih pogojev (P = 14)	25
10. Vpliv izvajanja prilagoditev pri študiju na kakovost študija (P = 15)	27
11. Bi nam želeli sporočiti še kaj? (P = 16)	29

Osnovni podatki o anketi

Čas izvedbe: december 2022

Ciljni skupini:

1. Visokošolski učitelji
2. Študenti s posebnimi potrebami

Način izvedbe: spletna anketa

Pripravljena sta bila dva ločena vprašalnika (2 ciljni skupini). Prvi je bil namenjen izvajalcem študijskega procesa (visokošolskim učiteljem), z drugim pa so bili k sodelovanju vabljeni študenti s posebnimi potrebami. Posebnost obeh vprašalnikov je bila v tem, da sta se vsebinsko povezovala in tako na koncu omogočila vsebinsko primerjavo rezultatov.

Vprašanja iz obeh vprašalnikov, ki vsebinsko nagovarjajo isto področje, so označena z **oznako P** (primerjava), ob oznaki pa je navedena številka vprašanja v rezultatih ankete druge ciljne skupine, ki se vsebinsko ujema. Če je na primer na koncu izbranega naslova oznaka (**P = 4**), se lahko s klikom na številko 4 ob sočasnem držanju tipke CTRL avtomatično premaknete na izbrano vprašanje v rezultatih ankete druge ciljne skupine.

Raven izvedbe:

Naš namen je bil zajeti vse visokošolske institucije v Sloveniji, vprašalnika nismo poslali le članicam Univerze v Mariboru, kjer je bila podobna anketa jeseni 2022 že izvedena.

Naslovniki obvestila o anketi:

1. Tajništva visokošolskih institucij / prodekani za študijsko dejavnost
2. Pooblaščenice osebe za študente s statusom posebnih potreb na posamezni visokošolskih instituciji

Rezultati anketnega vprašalnika za visokošolske učitelje

1. Skupno število anketiranih

K izpolnjevanju ankete je pristopilo 191, anketo pa zaključilo 189 oseb.

2. Število anketiranih po pripadnosti univerzi oz. visokošolski instituciji

	Število	%
Univerza v Ljubljani	161	85,19
Samostojen visokošolski zavod	15	7,94
Univerza na Primorskem	10	5,29
Univerza v Novi Gorici	1	0,53
Univerza v Novem mestu	1	0,53
Nova univerza	1	0,53

3. Število anketiranih po stopnji študija, kjer poučujejo

	Število	%
1. stopnja	172	91,01
2. stopnja	154	81,48
3. stopnja	91	48,15

4. Ali poučujete študente s posebnimi potrebami?

Število sodelujočih: 191

Izmed 191 sodelujočih je velika večina (88%) odgovorila, da poučuje študente s posebnimi potrebami in le 3% anketiranih je to zanikalo. Med anketiranimi pa je 9% tistih, ki s tem dejstvom niso seznanjeni.

	Število	%
DA	168	87,96
NE	6	3,14
NE VEM	17	8,90

REZULTATI ANKETE

Vključenost študentov s posebnimi potrebami v študijske programe visokošolskih institucij

5. Najpogosteje izvajane študijske prilagoditve (P = 4)

Število sodelujočih: 187

	Število	%
podaljšanje časa opravljanja izpita	167	89,30
podaljšanje roka za opravljanje študijskih obveznosti	108	57,75
prilagojen način preverjanja znanja	101	54,01
omogočanje opravljanja izpitov izven razpisanih izpitnih rokov	90	48,13
dopolnilna razlaga in/ali dodatne konzultacije	68	36,36
omogočanje opravljanja izpitov na daljavo	52	27,81
prilagojeno študijsko gradivo	50	26,74
prilagojeno izpitno gradivo	44	23,53
opravljanje izpita s pomočjo prilagojene opreme	37	19,79
posredovanje gradiv v naprej	36	19,25
opravljanje pisnega izpita v drugem prostoru	24	12,83
omogočanje premorov med opravljanjem izpita	24	12,83
opravljanje izpita s pomočjo pomočnika	20	10,70
prepis (transkript) posnetkov	5	2,67

6. Načini dogovarjanja o potrebnih študijskih prilagoditvah (P = 5)

Število sodelujočih: 190

	Število	%
Individualni dogovor, v kolikor je posamezen študent izrazil to željo	114	60,00
Deloval/a sem v skladu z odločbo komisije za študente s posebnim statusom na fakulteti ter upošteval/a dodeljene prilagoditve.	32	16,84
Vsakega študenta s posebnimi potrebami sem povabil/a na individualni pogovor in preveril/a, katere prilagoditve potrebuje	30	15,79
O posameznikih s statusom študenta s posebnimi potrebami nisem bil/a obveščen/a	8	4,21
Menim, da so prilagoditve pri opravljanju študijskih obveznosti potuha za študente	-	-

7. Ali ste se kdaj naleteli na želeno prilagoditev, ki je niste mogli realizirati? (P = 0)

Število sodelujočih: 189

	Število	%
NE	173	91,53
DA	16	8,47

8. Prilagoditve, ki niso bile realizirane in razlogi za to (P = 7)

1. Pričakovan je bil tolmač znakovnega jezika za vsa predavanja, vaje in ustne izpite.
2. Študent/ka ni bil pravilno usmerjen/a. Želel/a je nemogoče oz. nesprijemljive prilagoditve.
3. Željen je bil 100% podaljšan čas pisanja izpitov. Prilagodili smo glede na pravilnik, do 50% daljši čas. Kasneje se je izkazalo, da je študent kljub temu uspešno opravljal študijske obveznosti.
4. Oddelek je bil naprošen, da bi se predavanja in vaje za študentko izvajali zgolj v dopoldanskem času, saj se popoldne in zvečer težko koncentrirajo. Naša predavanja in vaje so razporejeni v kompleksen urnik, ki poteka med 7.15 in 20.50, zato tej prilagoditvi ni bilo mogoče ugoditi. Študentka je študij kljub temu uspešno zaključila.
5. Težko je zagotoviti prostor za podaljšan čas v času izpitnega obdobja.
6. Študent je tik pred izvedbo pisnega izpita pokazal potrdilo, da potrebuje za pisanje več časa, kar v predavalnici ni bilo izvedljivo, saj je bila takoj po izpitu rezervirana za zagovor doktorata. Študentu smo zato omogočili pisanje izpita v sejni sobi.
7. Če študent izrazi željo po podaljšanem času pisanja, je potrebno temu prilagoditi potek izpita. V kolikor študent to željo izrazi prepozno (npr. neposredno pred izpitom), se lahko zgodi, da je ni možno realizirati (zaradi zasedenosti prostorov in/ali kadra).
8. Študent je prosil, naj mu najamemo pomočnika, ki bi ga spremljal in pomagal na predavanjih in vajah ter mu pisal zapiske ipd. Tega nismo realizirali, študentu smo svetovali, naj prosi za pomoč sošolce oz. si uredi osebne asistenta pri pristojnih službah izven fakultete.
9. Študentka je izrazila željo, da ne bi menjala oseb, ki jih pozna (sošolce in asistente), kar je neizvedljivo pri razporedu skupin, motijo jo zvoki, moti jo svetloba, motijo jo nenavadni dogodki...zato pogosto fizično ne more prisostvovati praktičnemu delu, ki pa je obvezno. Preverjanje znanja je tudi delno praktično. Pogovorila sem se s kontaktno osebo za te študente, ki je pojasnila, da nismo dolžni omogočiti dodatnih prilagoditev, ki niso v odločbi, da je zgolj dobra volja, če lahko "pridemo nasproti". Teh pogojev pa je bilo preveč, brez enostavne rešitve, zato se z njo nisem več ukvarjala. Mislim, da se je s to osebo počasi počasi po korakih potem ukvarjal nosilec predmeta, da je predmet opravila, vendar ni opravila številnih drugih študijskih obveznosti in ne napreduje normalno.

- 10.** Študent je prosil, da se posamezen kolokvij pri predmetu razdrobi na več delov in ocenjuje posamično. S tem se ne strinjam, saj to pomeni, da se preverjanje znanja prilagodi tako, da vsebinsko ni več primerljivo z ostalimi študenti, ki nimajo posebnih potreb. To vodi v učenje manjših enot in ne k skupnemu znanju celotne vsebine predmeta oz. kompetenc.

9. Zmožnost učiteljev za učinkovito zagotavljanje študijskih prilagoditev (P = 8)

Število sodelujočih: 189

- A.** Seznanjen/a sem s Pravilnikom o študentih s posebnim statusom na Univerzi v Ljubljani.

Pri tej trditvi je bila ob zasnovi vprašalnika narejena napaka, saj se trditev nanaša zgolj na pravilnik Univerze v Ljubljani, zato je bila za ostale udeležene v anketi ta trditev neuporabna in nesmiselna. Se je pa s trditvijo strinjalo 92 anketiranih, za katere lahko z veliko verjetnostjo predpostavljamo, da so zaposleni v okviru Univerze v Ljubljani. Glede na skupno število sodelujočih iz Univerze v Ljubljani (161), se s trditvijo tako strinja le 57% anketirancev, vsaj delno pa se strinja 82% vprašanih. Ostalih 18% vprašanih iz UL s pravilnikom očitno ni ustrezno seznanjenih.

- B.** Sproti in pravočasno sem seznanjen/a, da imam v skupini študenta/študente s posebnimi potrebami.

	%
Drži	68
Delno drži	16
Ne drži	16

- C.** Seznanjen/a sem z vsemi potrebnimi prilagoditvami, ki jih posamezen študent s statusom študenta s posebnimi potrebami potrebuje.

	%
Drži	65
Delno drži	14
Ne drži	21

- D.** Sam/a lahko zagotovim vse prilagoditve v zvezi z izvedbo pedagoškega procesa, ki jih potrebuje študent s statusom študenta s posebnimi potrebami.

	%
Drži	55
Delno drži	27
Ne drži	18

- E.** Za zagotavljanje ustreznih prilagoditev študentom s statusom študenta s posebnimi potrebami bi potreboval/a dodatno strokovno in tehnično podporo.

	%
Drži	35
Delno drži	26
Ne drži	39

10. Pogostost udeležbe na izobraževanjih s področja posebnih potreb

Število sodelujočih: 189

Samo dobrih 5% anketiranih se izobraževanj udeležuje redno, medtem ko je 35% oz. 66 anketiranih občasnih udeležencev izobraževanj. Več anketiranih je posebej izpostavilo, da se izobraževanj ne uspejo udeleževati zaradi časovne stiske oz. ostalih službenih obveznosti. Zanimivo je tudi, da kar 26,5% anketiranih navaja, da o izobraževanjih niso obveščeni. Nekoliko manj oz. 18,5% anketiranih ne čuti potrebe po udeležbi.

	Število	%
Občasno, če mi čas dopušča.	66	34,92
Nikoli, ker o teh izobraževanjih nisem obveščen/a.	50	26,46
Nikoli, ker ni potrebe.	35	18,52
Redno.	10	5,29

11. Učinek izobraževanj o posebnih potrebah na delo visokošolskih učiteljev

Število sodelujočih: 186

Ocenam spodnjih trditev o organizaciji in učinku izobraževanj na delo visokošolskih učiteljev je skupno, da je več kot 50% anketiranih označilo, da ocene ne morejo podati, iz česar sklepamo, da se izobraževanj ne udeležujejo oz. z njihovo vsebino niso seznanjeni. Le povprečno 23% vprašanih se strinja, da imajo izobraževanja s področja posebnih potreb pozitiven učinek na njihovo

delo. To je 57% izmed anketiranih, ki se izobraževanj udeležujejo vsaj občasno. Vsaj delno strinjanje s trditvami o pozitivnem učinku izobraževanj je izrazilo 36% vprašanih, kar je 90% od tistih, ki se izobraževanj udeležujejo vsaj občasno. Podrobnejši pregled sledi v nadaljevanju.

A. Izobraževanj je dovolj.

	%
Drži	22
Delno drži	17
Ne drži	14

Ocene ni podalo 46% anketiranih.

B. Izobraževanja so kvalitetno izvedena in uporabna.

	%
Drži	27
Delno drži	11
Ne drži	4

Ocene ni podalo 59% anketiranih.

C. Zaradi udeležbe na izobraževanjih s študenti lažje komuniciram in vzpostavim kvaliteten pedagoški odnos.

	%
Drži	24
Delno drži	13
Ne drži	6

Ocene ni podalo 57% anketiranih.

D. Zaradi udeležbe na izobraževanjih lažje izvajam potrebne prilagoditve študijskega procesa.

	%
Drži	21
Delno drži	14
Ne drži	7

Ocene ni podalo 58% anketiranih.

- E. Udeležba na izobraževanjih me je vzpodbudila k načinu izvajanja študijskega procesa, ki je bolj dostopen za vse študente.

	%
Drži	22
Delno drži	13
Ne drži	10

Ocene ni podalo 55% anketiranih.

- F. Zaradi udeležbe na izobraževanjih lažje ocenim, ali posamezen študent potrebuje dodatne prilagoditve pri študiju ali ne.

	%
Drži	21
Delno drži	12
Ne drži	9

Ocene ni podalo 58% anketiranih.

12. Kdo visokošolske učitelje obvešča o študentih s posebnimi potrebami

Število sodelujočih: 188

Večina anketiranih (56%) navaja, da so o prisotnosti študentov s posebnimi potrebami običajno obveščeni s strani študentov samih, sledi obveščanje preko referatov, ki ga je deležno 35% anketiranih. Oseb, pooblaščenih za študente s statusom posebnih potreb, večina pedagogov ne vidi v vlogi glavnih informatorjev o študentih s posebnimi potrebami, prav tako pa tudi visokošolski informacijski sistem, kjer naj bi bili navedeni posebni statusi, za večino anketiranih ni glavni vir podatkov. Več v spodnji preglednici.

	Število	%
študent/i sami.	105	55,85
odgovorne osebe v referatu.	66	35,11
oseba, pooblaščenca za študente s statusom posebnih potreb na naši fakulteti.	49	26,06
Visokošolski informacijski sistem	40	21,28
o tem nisem seznanjen/a.	11	5,85

V manjšem številu so anketirani navedli, da jih o prisotnosti študentov s posebnim statusom obveščajo tudi oddelčni koordinatorji oz. mentor letnika.

Pod postavko Drugo so anketirani navedli pomanjkljivosti obveščanja preko visokošolskega informacijskega sistema:

- Na seznamu študentov je oznaka S, kar omeni posebni status, ne izvemo pa za kakšen status gre (športnik/umetnik/posebne potrebe)
- Predlagam, da bi tehnično uredili zabeležbo statusa študenta z navedbo prilagoditev, še zlasti v primeru, ko gre za čuvanje izpitov pri predmetih, kjer sicer ne sodelujem.

13. Uporabnosti ukrepov za izboljšanje vključenosti študentov s posebnimi potrebami

Število sodelujočih: 188

Navedene primere ukrepov je večina vprašanih (povprečno 60%) ocenila za vsaj delno uporabne, le v povprečju 3,6% vprašanih je ukrepe ocenilo kot neuporabne. Pri ocenjevanju trditev se v povprečju 37% vprašanih ni moglo opredeliti oz. podati ocene.

A. Usposabljanja za izvajalce pedagoškega procesa za zaposlene

	%
Uporabno	50
Delno uporabno	16
Neuporabno	1

Ukrepa ni moglo oceniti 33% anketiranih.

B. Posnetki usposabljanj za izvajalce pedagoškega procesa za zaposlene

	%
Uporabno	46
Delno uporabno	14
Neuporabno	4

Ukrepa ni moglo oceniti 36% anketiranih.

C. Aktivna podpora s strani kontaktnih oseb na fakultetah, ki so pooblaščne za študente s posebnimi potrebami

	%
Uporabno	62
Delno uporabno	13
Neuporabno	2

Ukrepa ni moglo oceniti 23% anketiranih.

REZULTATI ANKETE

Vključenost študentov s posebnimi potrebami v študijske programe visokošolskih institucij

D. Pisna gradiva s področja učinkovitega vključevanja študentov s posebnimi potrebami v učni proces

	%
Uporabno	40
Delno uporabno	26
Neuporabno	6

Ukrepa ni moglo oceniti 28% anketiranih.

E. Podpora Društva študentov invalidov Slovenije (individualno svetovanje)

	%
Uporabno	35
Delno uporabno	15
Neuporabno	4

Ukrepa ni moglo oceniti 46% anketiranih.

F. Podpora Društva študentov invalidov Slovenije (gradiva na spletni strani društva pod rubriko Visokošolsko osebje)

	%
Uporabno	28
Delno uporabno	21
Neuporabno	4

Ukrepa ni moglo oceniti 47% anketiranih.

G. Informacije o študentih s statusom posebnih potreb, objavljene na spletni strani Kariernih centrov univerze (Pridobitev posebnega statusa študenta)

	%
Uporabno	25,5
Delno uporabno	25,5
Neuporabno	6

Ukrepa ni moglo oceniti 43% anketiranih.

H. Obveščенost študentov o možnosti pridobitve posebnega statusa

	%
Uporabno	48
Delno uporabno	13
Neuporabno	2

Ukrepa ni moglo oceniti 37% anketiranih.

14. Predlogi ukrepov za boljšo vključenost študentov s posebnimi potrebami (P = 9)

1. Bistven problem predstavlja neprimerna infrastruktura, denimo pomanjkanje oz. odsotnost dvigal, klančin, prilagojenih sanitarij itd. Zakonski rok se izteka (2025).
2. Potrebno je dosledno obveščanje asistentov o študentih s posebnimi potrebami. Nekatere posebne potrebe namreč niso takoj očitne. V 15 letih nisem bil niti enkrat obveščен, da imam na vajah študenta s posebnimi potrebami, enkrat sem šele sam po parih tednih ugotovil, da imam na vajah gluhega študenta.
3. V sedanjih razmerah visokošolskega študija niso vsi študiji izvedljivi za vse študente s posebnimi potrebami. Nujno bi bilo, da dijaki to preverijo v naprej. Nekatere situacije je mogoče prilagoditi v danih razmerah, nekatere le v optimalnih razmerah (ki jih večina fakultet nima), nekatere pa so vezane na vsebino kompetenc in jih ni mogoče prilagoditi vsem.
4. Podaljševanje časa za 100% ali 50% ni skladno z sodobnimi doktrinami s tega področja.
5. Potrebno zagotoviti sredstva za povečan obseg dela, saj pomeni izvajanje prilagoditev pri študiju za pedagoge včasih tudi podvojeno delo (izpit, ki bi sicer trajal 1 uro, sedaj lahko traja 2 uri).
6. Vsekakor bi morali nosilci in izvajalci predmetov prejeti vsaj obvestilo o številu takih študentov, da to služi kot povod za morebiten pogovor z njimi na začetku semestra. Mi sicer vidimo v Studis-u, da ima nek študent poseben status, a vseeno iz tega ni vedno možno določiti, kako se lahko prilagodimo. Študenti tudi precej redko povedo, da imajo tak status, po navadi čakajo, da nastane problem, potem pa se "izgovarjajo" na status in začnejo prositi za spremembe.
7. Za študente s posebnimi potrebami bi lahko bila neka priporočila glede ukrepov že v sistemu Studis.
8. Dobro bi bilo, če bi VIS izvajalce pred začetkom predavanj obvestil o prisotnosti študentov s posebnimi potrebami pri predmetu in o prilagoditvah, ki jih ti potrebujejo. Običajno zanje namreč izvemo šele ob prijavah na izpite.
9. obveščенost o študentih je preslaba. Nismo seznanjeni s specifikami posebnih potreb, zmožnostmi študenta in načini, kako jim lahko čim bolj pomagamo. Prepuščeni smo sami sebi in svoji presoji.

10. Izobraževanja bi morala potekati redno in za vse zaposlene, ne glede na trenutni vpis konkretnih študentov s posebnimi potrebami. V inkluzivni družbi moramo biti ves čas ozaveščeni in usposobljeni za ustrezno komuniciranje in delo z ljudmi s posebnimi potrebami, ne le takrat ko se pojavi konkretna oseba.
11. Potreben je celosten pristop z izobraževanji v okviru Univerze.
12. Potrebno je uvesti svetovanje študentom pred izbiro izobraževanja.
13. Pravilno usmerjanje. Študij, ki omogoča uspešno in zadovoljno dokončanje. Niso vsi za vse.
14. Študent je vključen ali pa ni vključen. Omogočanje vpisa študentom s posebnimi potrebami ni problem, problem je izpolnjevanje študijskih obveznosti, ki se izključujejo.
15. Ob začetku semestra je nujno, da pristojni organ na visokošolski instituciji vse pedagoge obvesti o študentih s posebnimi potrebami, kakšne te potrebe so ter kakšne prilagoditve jim lahko oz. so jim dolžni nuditi.
16. Usposabljanja bi morala biti v ozkem krogu pedagoških delavcev in vsebinsko naravnana na dejanske primere učečih se s posebnimi potrebami, da bi se lahko soočili s konkretnimi težavami konkretnih študentk in študentov.
17. Navodila v VIS-u so napisana ohlapno, nanašajo se le na ocenjevanje in niso individualizirana. Največkrat piše "podaljšan čas". Potrebovali bi individualno svetovanje za študenta skozi cel učni proces.
18. Vsak študent, s statusom ali brez, je poseben in se mu v največji možni meri prilagajamo, nalaganje obveznega dodatnega usposabljanja je prej breme kot pomoč.
19. Morda bi lahko imeli več izobraževanj s področja psihičnih težav študentov. Zavedam se sicer, da jim lahko predavatelji zelo omejeno pomagamo pri konkretnih težavah (razen da seveda upoštevamo prilagoditve). Pogosto se mi dozdeva, da obstajajo študenti s tovrstnimi težavami, vendar nimajo statusa.
20. Pogrešam usposabljanje na področju psihičnega zdravja (kako ravnati s študenti s posebnimi potrebami na področju duševnih bolezni, depresije, nevroticizma, socialne anksioznosti?) Lahko bi bila organizirana supervizija za delo s študenti s posebnimi potrebami, ki bi nas osebno in strokovno opolnomočila.
21. Potrebovali bi več usposabljanj za delo s študenti s psihičnimi težavami; opažam tudi pomanjkanje vsakega sistema diagnostike in svetovanj za študente z bralno-napisovalnimi težavami.
22. Kljub izobraževanjem povprečen visokošolski učitelj ne more pridobiti ustreznega znanja v primeru, ko ima študent specifične psihične težave (prirojene ali pridobljene). Lahko ga napoti v ustrezno ustanovo, a je pri tem odgovornost študenta, ali se posluži ponujenega predloga ali ne.
23. Na vsakem oddelku naj se določi oseba, ki je prvi most med študentom s posebnimi potrebami in ostalimi. Tudi študente se mora senzibilizirati za to tematiko.

24. Pri dodeljevanju tega statusa bi morali biti na univerzi mnogo bolj previdni/zadržani! Večina študentov, ki dobijo tak status, ga po mojih izkušnjah v resnici ne potrebuje (tipičen primer je podaljšanje časa pisanja izpitov, kolokvijev,...).
25. Podaljšanje časa na izpitu je pogosto nesmiselno, nepotrebno in škodljivo in bi ga morali dodeliti le študentom, ki imajo za to resnično dober razlog, ne pa kar pavšalno...
26. Osebnostno se mi zdi zelo pomembno (poleg tega, da se zavedamo, da so med nami osebe s posebnimi potrebami in jim ustrezno skušamo priti naproti) tudi to, da se res potrudimo, da se ob tem tudi te osebe počutijo dobro in primerno.
27. Študente je potrebno pripraviti, da sami usklajujejo svoje potrebe s profesorji.
28. Urediti je potrebno sistemske možnosti za vpeljevanje tolmačev oz. digitalnih rešitev za naglušne v pedagoški proces.
29. Potrebno je uvesti več izobraževanj na temo o prilagoditvah, kakšne so te prilagoditve, kako jih uporabljati v praksi in jih omogočiti študentom. Predlagam tudi, da bi se vsaj enkrat na leto srečevali pedagogi in študenti s tem statusom, da bi med seboj izmenjali informacije in primere dobrih praks.
30. Na Univerzi/fakulteti bi morala biti prisotna oseba/skrbnik, ki bi študentom s posebnimi potrebami pomagala pri vzpostavljanju primerne stika z učitelji, učiteljem pa svetovala glede izvajanja študijskih prilagoditev za konkretne študente. Posebne potrebe vključujejo marsikaj.
31. Potrebna je uvedba komisije za študente s tem statusom, ki pred pričetkom leta pedagoškemu kadru predstavi posameznikovo specifično in potrebe ter predlaga prilagoditve itd.
32. Do sedaj mi ni bilo znano, da imamo na fakulteti/univerzi osebe, pooblaščenice za podporo študentom s posebnimi potrebami. Pisna navodila na internetni strani fakultete/univerze niso učinkovita, če nas nekdo prej ne obvesti, kje in kaj je na voljo.
33. Ko ima oseba strah pred posameznim profesorjem, bi bilo morda kljub avtonomiji vredno organizirati odprt pogovor med tutorjem, dotičnim študentom in profesorjem, pri katerem je študenta strah opravljati izpit.
34. Potrebna je posodobitev pravilnika, ko na primer študent ne more obiskovati predavanj in vaj.
35. Pedagogi potrebujemo ponavljanja usposabljanj, posnetke oz. enostavna pisna, video ali avdio tehnična navodila za pripravo gradiv in izvedbo učnega procesa po kategorijah posebnih potreb.
36. Osebnostno pogrešam konkretna navodila. V VIS-u recimo piše podaljšan čas pisanja, vendar ne vem, ali je to 20% podaljšanje ali pa do takrat, ko študent pač zaključi s pisanjem. Torej konkretno, kaj moram narediti, da zadostim potrebam študenta.

15. Vpliv izvajanja prilagoditev pri študiju na kakovost študija (P = 10)

1. Prilagoditve redko kdaj pomagajo študentu pri doseganju večje kakovosti študija.
2. Večina oseb s posebnimi potrebami do te faze odraščanja že razvije ustrezne mehanizme, s katerimi bodo lahko v življenju ob svojih omejitvah tudi delali.
3. Če študent s posebnimi potrebami s pomočjo prilagoditev ne dosega ustreznih standardov, le-teh najverjetneje žal ne bo dosegal niti kasneje pri vsakdanjem delu.
4. Načeloma naj bi bil študij enak za vse. Pedagoške aktivnosti naj potekajo glede na študente brez posebnih potreb, posameznikom s posebnimi potrebami pa se individualno dodeli pomoč ali rešitev za olajšanje težav. Se pa srečujemo tudi s študenti, ki jasno NISO ZMOŽNI študija na fakulteti, pa kar vztrajajo. Nekateri od njih celo delajo probleme, vlagajo pritožbe. Ponujena jim je možnost pridobitve statusa študenta s posebnimi potrebami, a tega ne sprejmejo, potem pa 3 leta opravljajo izpite enega letnika in se stalno pritožujejo.
5. Teh statusov posebnih potreb je preveč, saj večina študentov s statusom dodatne pomoči ne potrebuje in niti ne opozori na to. Včasih dobimo občutek, da so si status bolj zagotovili, da bi si s tem olajšali študij. Po drugi strani pa imamo študente brez statusa, ki dejansko niso sposobni spremljati predavanj in vaj, pa se nič ne zgodi.
6. Izkušnje imam edino s posebnimi potrebami podaljšanega pisanja pisnih izpitov. Po mojih izkušnjah večina študentov, ki ima to odobreno, podaljšanja dejansko ne potrebuje.
7. Uspešen zaključek študija s prilagoditvami ne zagotavlja zmožnosti dela v gospodarstvu.
8. Študenti s posebnim statusom bodo imeli enako diplomo kot ostali in bodo kandidirali za ista delovna mesta. Kako se bo poseben status upošteval v službi?
9. Brez prilagoditev bi bili ti študenti očitno in nedvomno diskriminirani, kar ne bi kvarno vplivalo le na kakovost njihovega študija, ampak njihovega življenja nasploh. To bi bilo nedopustno.
10. Prilagoditve so pomemben prispevek h kakovosti študija.
11. Študenti s posebnimi potrebami, s katerimi sem bila do sedaj v stiku, po znanju niso odstopali od drugih študentov, morda so bili celo nekoliko nadpovprečni.
12. Prilagoditve so nujno potrebne, vendar se ne izvajajo, kot bi se morale, saj prostorski pogoji (dostopnost predavalnic) niso ustrezni.
13. Prilagoditve so za nekatere študente nujno potrebne. Če so dodeljene neselektivno in brez individualizacije lahko delajo škodo razredni klimi ter posamezniku. Menim, da prilagoditve, kot so zapisane v VIS-u, ne pripomorejo k boljšemu razumevanju posameznika. Iskreno si želim pomagati takemu študentu in dvomim, da mu bom, če mu podaljšam in dodam izpitne roke.

14. Menim, da sistem dobro deluje. Študenti s posebnimi potrebami so praviloma dobri študenti - nivo znanja, ki ga pridobijo, se ne razlikuje od nivoja znanja študentov brez osebnih potreb.
15. Mnogi študenti prilagoditev (razen podaljšanega časa na izpitih) sploh ne koristijo - povedo pa, da jim je zavedanje, da jih imajo, v veliko pomoč.
16. Vsi študentje, s katerimi sem do sedaj imela izkušnje, se izredno trudijo, da dosegaajo standarde znanja. Večina njih zahteva minimalne standarde prilagoditev, ki so nujno potrebne.
17. V polovici primerov gre za pretiravanja (še posebej nekatere psihične težave).
18. Žal se izkaže, da pri nekaterih študentih to zgolj deluje kot "potuha". Torej jim ti ukrepi v resnici škodijo! Prav tako marsikdaj takšni ukrepi zgolj rušijo načelo, da morajo vsi imeti enake pogoje za študij/ opravljanje izpitov.
19. Po mojih izkušnjah so študenti s posebnimi statusi pridobili primerljivo znanje in na izpitih dosegli primerljive rezultate, kot preostali študenti.
20. Prilagoditve, ki se omogočijo študentu, da opravi potrebne obveznosti, so potrebne, vendar imam pri tem ves čas pomislek, da študentu dajemo s tem lažno upanje, da bo z dokončanjem študija lažje zaposljiv. Zahteve po najrazličnejših znanjih naraščajo iz leta v leto, študenti s posebnimi potrebami pa jih težje usvojijo.
21. Nujno je, da se študentom s posebnimi potrebami omogočijo prilagoditve, da lahko posameznik nadaljuje z željenim izobraževanjem, ki nima le funkcije priprave na kasnejšo zaposlitev, temveč pomeni tudi podporo osebni rasti posameznika, pomeni splošno večjo kakovost življenja itd.
22. Zelo je pomembno, da smo učitelji natančno informirani o študentovih/študentkinih potrebah, in da skupaj z njim/njo pridemo do možnih prilagoditev. Predlogi prilagoditev, zapisani v VIS-u, so preveč generični. Včasih je dobro nekaj več vedeti o konkretnih izzivih študenta/študentke, vedeti, na kaj točno se veže njen/njegov status, če želimo resno pomagati. Generične prilagoditve seveda prispevajo, ampak verjetno so komu le nujni minimum, za optimizacijo študijskega procesa pa se da narediti tudi še kaj več od tega.
23. Moje osebna izkušnja je taka, da se študentje s posebnimi potrebami še bolj potrudijo pri študiju, zato mi je sodelovanje z njimi v dvojno zadovoljstvo.
24. Lahko bi bilo koristno za tiste, ki to res potrebujejo, žal pa gre največkrat za nesmiselno dodatno delo za izvajalca in izkoriščanje statusa s strani študentov...
25. Prilagoditve ne vplivajo na kakovost študija, to zagotovi izvajalec.
26. Menim, da podaljševanje časa za pisanje izpitov študentom, ki so odločbe o "posebnih potrebah" prinesli s sabo iz osnovne šole, ne koristi pri njihovi kasnejši usposobljenosti za delo v poklicu.
27. Določene prilagoditve so precej enostavne in z njimi ni težav, se pa najdejo primeri, ki jih je težko rešiti in tu se pojavi vprašanje, kako daleč naj popustimo študentom s posebnimi potrebami. Tu bi potrebovali okvirna

- navodila, vodilo pa bi moralo biti, ali je tak študent sposoben usvojiti zahtevane kompetence predmeta. Kdo pa je v splošnem usposobljen za tako odločanje? Mislim, da učitelji nismo.
28. Mislim da vsaj naši študentje dobijo, kar potrebujejo. Vendar pomoč ni 'avtomatizirana' in svetujem, da študentje obvestijo (ali vsaj spomnijo) izvajalce na svoje potrebe.
 29. Vsekakor podpiram izvajanje prilagoditev pri študiju za področja senzorne in telesne hendikepiranosti, jo tudi redno izvajam. Osebnostno pa imam veliko moralno dilemo glede prilagajanja pedagoškega procesa in obveznosti študentom, ki imajo status študenta s posebnimi potrebami s področja težav v duševnem zdravju. Kljub zavedanju, da je študij lahko varovalni dejavnik duševnega zdravja, menim, da so zmožnosti rezilientnega in avtonomnega delovanja posameznika z jasno integriteto in samozavestjo pomemben napovednik profesionalnosti v pedagoškem poklicu. Socialni pedagog z osebno nevrotično motnjo? Socialni pedagog z močno izraženo socialno anksioznostjo? Učitelj s shizofrenijo ali bipolarno motnjo? Vsakokrat, ko delam s takimi študenti s posebnimi potrebami, se sprašujem, kdo bo prevzel odgovornost za posledice take neselekcije? Kdo pa je poklican, da jim onemogoči študij? (še veliko odprtih vprašanj!)
 30. Verjamem, da prilagoditve omogočajo študentom kvaliteten študij (primerljiv z ostalimi kolegi).
 31. Menim da bi bil potreben bolj oseben pristop, kar pa je v razredih z večjim številom študentov, in glede na organizacijo izvajanja pedagoških aktivnosti, težko.
 32. Sprašujem se, ali bodo študenti tudi kasneje v službi imeli podobne prilagoditve in kako zaposljivih bodo.
 33. Prilagoditve so v precejšnji meri učinkovite, ne pa za vsakogar.
 34. Prilagojene metode uvajamo po potrebi. Če sem eno leto prilagodila na določeno potrebo, drugo leto prilagodim na drugo, glede na potrebe pridobim znanje. V prvi vrsti je pomemben študent/študentka in pridobitev znanja, izbor metode je le del tega.
 35. Odvisno od narave predmeta in študija nasploh. Če so učni cilji, zahtevane spretnosti in kompetence zasnovane tako, da jih recimo gibalno ovirana ali slepa ali ... oseba nikoli ne bi mogla izpolniti, potem so prilagoditve (tudi pri drugih predmetih) pravzaprav nesmiselne.
 36. Mislim, da je upoštevanje in izvajanje prilagoditev nujno potrebno, da je okolje inkluzivno. Sam nisem strokovnjak na tem področju, vendar se mi zdi, da je komisija primerno določila prilagoditve in se jih moram kot pedagog držati in ne po svoje presoјati.
 37. Moje dosedanje izkušnje: vpliv prilagoditev ni imel večjega učinka na pridobljeno znanje. Študenti, ki potrebujejo prilagoditve, (pre)večkrat opravljajo preizkuse znanj, a so večinoma ne- ali manj uspešni. Študenti s posebnimi potrebami, ki ne potrebujejo dodatnih prilagoditev, pa brez težav usvajajo znanje.

16. Bi nam želeli sporočiti še kaj? (P = 11)

1. Potrebno je nasloviti vprašanje, kaj s študenti, ki imajo evidentno posebne potrebe, a so brez vsakršnih odločb, oziroma se tega sploh ne zavedajo sami. Zaradi tega so največkrat označeni kot problematični, ker nimajo odločb, pa za njih veljajo povsem enaka pravila dela, kot za vse ostale študente. Takšnih študentov se vsaj na naši fakulteti vsako leto pojavlja čedalje več. Zanimivo, da študentje z odločbami v primerjavi z njimi nimajo nikakršnih večjih težav pri sprotnih obveznostih in skoraj povsem normalno sledijo procesu, v kolikor je prilagojen njim, kar večinoma ni težava (večje črke, kontrast, dodatna razlaga itd.)
2. Prizadevanja za inkluzivnost je treba še okrepiti.
3. V našem pravilniku je zapisano, da se morajo študenti s posebnimi potrebami na začetku leta sami dogovoriti z nosilci predmetov o svojih posebnih potrebah in prilagoditvah. Ta vprašalnik to ignorira. Pa morda se je treba tudi zavedati, da vsak poklic ni za vsakogar, na primer tetraplegik morda ne bo mogel biti fizioterapevt.
4. Pravzaprav je bilo v tem pogledu narejenega zelo malo, da bi se položaj oseb s posebnimi potrebami izboljšal. Še manj, da bi pedagoške delavke in delavci bili bolj usposobljeni za tovrstno delo, seznanjeni s konkretnimi težavami. Ne pričakujem, da se bo z anketo karkoli rešilo. Ankete so postale izgovor za dejansko delovanje.
5. Najpogosteje se srečujem s študentkami z duševnimi težavami in tovrstnimi posebnimi potrebami. O teh pa je na voljo najmanj usmeritev, podpore in usposabljanj, in zdi se mi, da je včasih podpora za njih najbolj ambivalentna in nejasna.
6. Uradnih izobraževanj se redko udeležujem, saj imam s področja precej znanja, ki sem ga pridobila v času študija.
7. Premalo smo izobraženi za delo s študenti s posebnimi potrebami, odločbe ne pomagajo oz. le malo pomagajo nam in študentu.
8. V primerjavi s stanjem v času mojega študija je zdaj skrb za študente s posebnimi potrebami vzorna.
9. Ne strinjam se s politiko odprtosti vseh študijev za vse dijake, ne glede na naravo posebnih potreb. Na primer, da gre nekdo s hudo disleksijo študirat jezike, se mi zdi popolnoma neodgovorno z vidika kasnejšega opravljanja poklica (npr. učitelj pred tablo, ki napačno zapisuje nepravilne glagole).
10. Predlagam usposabljanje za same študente s posebnimi potrebami - psihološka podpora, da se ne bodo bali prositi za pomoč kolegov ali profesorjev. Prav tako je potrebno delo na samem odnosu študentov (npr. prilagodili smo izvajanje v drugi predavalnici, da je bila dostopna z vozičkom, študentka nikdar ni prišla na vaje, vsi drugi pa so bili prikrajšani za delo z računalnikom, ker smo spremenili predavalnico ...). Potrebna je tudi večja podpora države glede upravičenih prevozov in spremljevalcev.
11. Verjamem, da bi vsi želeli, da bi bil učitelj bolj ozaveščen, seznanjen s situacijo študentov s posebnimi potrebami in tudi opremljen z znanjem, kako jim pomagati. Dodatno šolanje in usposabljanje je dobrodošlo! Ampak

- enako je z drugimi področji - učitelj naj bi se izpopolnjeval na področju računalniškega opismenjevanja, ocenjevanja, administracije, vodenja projektov itd., itd. Vsa šolanja zahtevajo dodaten čas in energijo, osnovne - pedagoške obveznosti pa se ne manjšajo. Zahteve so vse večje in večje, kar povzroča pri učiteljih frustracijo, tudi nezadovoljstvo.
12. Univerza nas ne usposablja za delo s študenti s posebnimi potrebami, ki imajo psihične težave. Delo s takimi študenti je včasih ogrožujoče tako za študente kot za učitelje.
 13. V primeru tujega študenta s posebnimi potrebami na študijski izmenjavi je nujno, da študent o svojem statusu dostavi dokazilo, iz katerega je razvidno, kakšne omejitve ima. Smo že imeli primere, ko tuj študent ni imel popolnoma nobenega znanja angleščine, ob tem, da se je na pogodbi o izobraževanju in izvajanju študija jasno in v naprej vedelo, da je jezik predavanj in vaj angleščina.
 14. Sicer je to vedno pomembno, a pri študentkah in študentih s posebnimi potrebami še toliko bolj - nujno je vzpostaviti primeren, prijazen in človeški odnos. Vsak mora sam razumeti in se prepričati, kaj je možno (izvedljivo) in kaj ne - in tudi, zakaj ne, če ni.
 15. O ravnanju s študenti s posebnimi potrebami mi do sedaj ni nihče ničesar pojasnil, kako naj postopam. Imam le informacijo, da takšni študenti obstajajo. Z njimi se pogovarjam, kako snov razumejo, ali potrebujejo pomoč ...
 16. Ključen problem je, če se študenti s posebnimi potrebami odločajo za sebi neprimeren študij. In drugo vprašanje je velikokrat, kaj bo potem tak diplomant lahko doprinesel na svojem delovnem mestu...
 17. Za uspešno delovanje na področju zagotavljanja ustreznih pogojev za delo in študij študentov s posebnimi potrebami je nujni predpogoj ozaveščenost pedagoškega in strokovnega kadra na visokošolskih organizacijah (torej razumevanje potrebe po zagotavljanju enakih pogojev za vse študente). Šele drugi korak je nato poznavanje posameznih omejitev in prilagoditev študijskega procesa, ki jih te zahtevajo. Najprej je zato potrebno poskrbeti (to bi morala narediti univerza) za ozaveščanje VSEH zaposlenih, nato pa še za izobraževanje s posameznih področij, usmerjenih v konkretne rešitve. Dokler bo razumevanje situacije študentov z omejitvami in ponotranjenje nujnosti, da jim zagotovimo enakopravni položaj, prepuščeno dobri volji posameznih zaposlenih, ne bomo mogli narediti koraka naprej. Zato sem tudi skeptična nad uspešnostjo vsega, o čemer ste spraševali (in ne zato, ker bi menila, da so izobraževanja slabo pripravljena ali nepotrebna!). Moja izkušnja namreč je, da se teh izobraževanj udeležuje majhno število zaposlenih, pa še ti so tisti, ki že imajo določeno stopnjo zavedanja o problematiki. Vključiti je potrebno vse ostale, potem bomo lahko ocenjevali uspešnost.
 18. Na osnovi svojih 30 letnih izkušenj v izobraževanju vidim viden napredek, vsekakor pa "nismo še na cilju"- nenehno prizadevanje, nenehno (samo)ozaveščanje, nenehno preventivo delovanje na vseh področjih

življenja in dela, predvsem pa vseh nas, ki oblikujemo prihodnje pedagoške delavce!

19. Ker se ukvarjam s posebnimi potrebami imam manj časa za običajne študente - normativi so smešni.
20. Problematično se mi zdi, da učitelji o tem, da ima študent status, nismo obveščeni pravočasno s strani odgovornih oseb, ki so pooblaščenec za dodeljevanje statusa. Učim študente 1. letnika in jih ob začetku leta prosim, da mi napišejo obvestilo o nameri pridobitve statusa, da koga ne spregledam. Prek informacijskega sistema vidim nekatere prilagoditve vnesene šele decembra, ko je že pol semestra mimo. Sistem obveščanja ne poteka dobro in ni ažuren.
21. Občasno se srečam s študenti, ki so precej prizadeti; v takem primeru jim malo pogledam skozi prste (poleg uveljavljanja že dogovorjenih pravic), a ne vem, če je tako ok - gledano v odnosu do ostalih študentov ...
22. Zaradi izjemno negativne izkušnje z osebo, ki ni bila sposobna vzpostaviti komunikacije - to pa je ena izmed mehkih veščin, ki jo zahtevamo...sem mnenja, da so hude prilagoditve na to temo potuha in povzročajo samo težave kolegom v višjih letnikih. Imam občutek, da bi taka "posebna" oseba lahko prišla do diplome "iz usmiljenja", a kaj ko teoretično znanje ne zadošča za opravljanje našega (reguliranega) poklica in bi bila zato nezaposljiva. Lahko bi sicer delala kakšno podrejeno dejavnost, ampak za to bi lahko študirala tudi na kaki drugi študijski smeri. Oseba, ki je zaradi posebnih prilagoditev že v času srednješolskega izobraževanja uspela izpolniti pogoje za vpis na zelo omejen in drag študij, tako zaseda mesto drugemu študentu, ki je dosegel piko manj na maturi in bi bil verjetno perspektiven študent, normalno diplomiral in bil uspešen v poklicu.
23. Naj bodo tudi študentje dobro obveščeni oz. si upajo uveljaviti svoje pravice. Opažam precejšnje razlike med posameznimi študenti s posebnimi potrebami.
24. Vsi (študenti, pedagogi) bi se morali zavedati, da so prilagoditve možne pri načinu pridobivanja in izkazovanja znanja (npr. podaljšan čas pisanja), ne pa vsebinsko na samih preizkusih znanja (npr. drobitev preizkusov znanja na manjše enote, ki na koncu ne vodi k poglobljenemu znanju). Tu bi morali biti izenačeni študenti s posebnimi potrebami z ostalimi študenti. Znanje šteje ne glede na posebne potrebe ali ne. Na koncu je na naši fakulteti ena diploma, ki ti daje potrdilo, da imaš določene kompetence in veščine.

Rezultati anketnega vprašalnika za študente s posebnimi potrebami

1. Skupno število anketiranih

K izpolnjevanju ankete je pristopilo 75, anketo pa zaključilo 74 oseb.

2. Število anketiranih po pripadnosti univerzi oz. visokošolski instituciji

	Število	%
Univerza v Ljubljani	64	86,49
Samostojen visokošolski zavod	5	6,76
Univerza na Primorskem	4	5,41
Univerza v Novi Gorici	1	1,35
Univerza v Novem mestu	-	-
Nova univerza	-	-

3. Število anketiranih po stopnji študija

	Število	%
1. stopnja	54	72,00
2. stopnja	20	26,67
3. stopnja	1	1,33

4. Najpogosteje koriščene prilagoditve študija (P = 5)

Število sodelujočih: 73

	Število	%
podaljšanje časa opravljanja izpita	59	83,10
podaljšanje roka za opravljanje študijskih obveznosti	26	36,62
prilagojen način preverjanja znanja	24	33,80
omogočanje opravljanja izpitov izven razpisanih izpitnih rokov	16	22,54
omogočanje opravljanja izpitov na daljavo	5	7,04
opravljanje pisnega izpita v drugem prostoru	4	5,63
omogočanje premorov med opravljanjem izpita	4	5,63
prilagojeno študijsko gradivo	4	5,63
opravljanje izpita s pomočjo prilagojene opreme	3	4,23
prilagojeno izpitno gradivo	3	4,23

REZULTATI ANKETE

Vključenost študentov s posebnimi potrebami v študijske programe visokošolskih institucij

dopolnilna razlaga in/ali dodatne konzultacije	2	2,82
prepis (transkript) posnetkov	1	1,41
posredovanje gradiv v naprej	1	1,41
opravljanje izpita s pomočjo pomočnika	-	-

Anketirani so navedli po postavko Drugo:

- Oprostitev izvajanja govornih nastopov
- Prilagoditve pri predstavitvah

5. Načini dogovarjanja o potrebnih študijskih prilagoditvah (P = 6)

Število sodelujočih: 72

	Število	%
Individualno, a le, če sem sam/a izrazil/a to željo	33	45,83
Izvajalci pedagoškega procesa so prejeli odločbo komisije za študente s posebnim statusom na fakulteti in upoštevali dodeljene prilagoditve brez dodatnega posvetovanja s študentom	29	40,28
Običajno me je izvajalec pedagoškega procesa povabil na individualni pogovor	12	16,67
Nekateri izvajalci pedagoškega procesa niso upoštevali prilagoditev, ki so mi bile dodeljene, a jih na to nisem dodatno opozoril/a.	9	12,50
Nekateri izvajalci pedagoškega procesa niso upoštevali prilagoditev, ki so mi bile dodeljene, čeprav sem jih na to dodatno opozoril/a.	6	8,33

Anketirani so navedli pod postavko Drugo:

- Pred pisnim izpitom ali kolokvijem sem izvajalce preko e-pošte opozoril, da imam odobren podaljšan čas pisanja.
- Glede posebnih potreb me je nagovorila le ena profesorica, ki je tudi sama invalidna, pri drugih predmetih pa iskreno sploh ne vem, če so seznanjeni z mojim statusom.

6. Ali kdaj potrebne prilagoditve študija niso bile realizirane? (P = 7)

Število sodelujočih: 74

	Število	%
NE	57	77,03
DA	17	22,97

7. Prilagoditve, ki niso bile realizirane in načini ukrepanja (P = 8)

1. Podaljšan rok opravljanja obveznosti. Zaradi časovne stiske, ki jo imam zaradi svoje "ovire" disleksije že tako potrebujem dalj časa za učenje, preteklo leto pa sem bila poleg tega dalj časa (3 mesece) odsotna zaradi zdravstvenih razlogov v poletnem izpitnem obdobju. Prosila sem za pogojni vpis/napredovanje v 2. letnik iz opravičljivih razlogov, vendar je bila prošnja zavrnjena, kljub ostalim dobro opravljenim predmetom, 100% opravljeni praksi z odliko in rednim obiskom predavanj (tako obveznih, kot ne obveznih).
2. Največkrat je kršena pravica do podaljšanega časa. Ko se hkrati dogaja veliko kolokvije/izpitov tudi sama kdaj pozabim eksplicitno omeniti profesorju/profesorici, da mi pripada podaljšan čas pisanja izpita. Tako se večkrat zgodi, da te prilagoditve ne izvedejo. Sama bi želela reči pred izpitom, ampak mi je po navadi nerodno, ker se mi zdi, da me vsi prisotni slišijo in/ali obsojajo. Če pa profesor pred celo predavalnico ljudi vpraša, kdo ima status, mi je pa sploh neprijetno.
3. Enkrat se mi je zgodilo, da mi profesor ni odobril podaljšanega časa; ker, če sem znala, sem do zdaj že tako napisala - drugače pa očitno tako ali tako ne znam snovi dovolj.
4. Predavatelja sem prosila za dostop do PPT predstavitev, ki so uporabljene na predavanjih (in so tako obsežno zapisane ter z malo pisavo). Rekel, je da mora razmisliti in da naj mu povem, zakaj jih potrebujem, da on ne vidi zares razloga v tem. To me je res prizadelo, ker sem se morala zagovarjati (in to nekemu, ki o mojih posebnih potrebah ni strokovnjak) ter se razgaliti na silo, pred neko avtoriteto. Po mučni pogovorih sva končno prišla do dogovora, da mi bo PPT- je pošiljal. Občutila sem ogromno stisko, sram in nepravilnost, ... kot da moje posebne potrebe niso dovolj hude, da bi dejansko potrebovala status.
5. Prilagoditev naj bi bila, da imam ustni zagovor svojih pisnih odgovorov. To naj bi imel takoj po pisnem izpitu, a to ni bilo izvedeno, ker je profesor imel druge obveznosti. Vendar mi je bilo obljubljeno, da bo to mogoče na vpogledu. Na vpogledu, pa mojih argumentov ni želel upoštevati, saj je bilo to 1 teden po izpitu.
6. Za pomoč sem poslal e-mail profesorju, ki je bil zadolžen za študente s posebnimi potrebami, a nisem dobil odgovora.
7. Pri enem predmetu sem skušal uveljavljati možnost, da bi imel v primeru, da moja seminarska naloga ne bi bila ustrezna, možnost, da jo v roku parih

dni popravim in ponovno oddam (naloga je bila sicer pogoj za pristop k izpitu). Profesor, ki je bil nosilec in predavatelj tega predmeta (je tudi predstojnik oddelka), je bil v preteklosti sicer do študentov pogosto nesramen, nespoštljiv, ponižujoč, ošaben in vulgaren. Meni je ob omembi statusa študenta s posebnimi potrebami in možnosti koriščenja ponovne oddaje za pristop na izpit v tistem izpitnem roku rekel, da ga to ne zanima (tj. da mojega statusa sploh ne bo upošteval) in da se vidimo na naslednjem roku. Od tega je sicer že kar nekaj časa in lahko, da je bila tudi malo moja krivda, vendar pa ima dotični profesor resnično slab sloves tako med študenti, kot tudi med drugimi profesorji.

8. Zaradi logistike dodelitve učilnic in prisotnosti samo enega profesorja na izpitnem roku, ni bilo mogoče, da bi izpit pisala v ločenem prostoru. Ukrepala sem tako, da sem prosila profesorja, če lahko uporabljam slušalke z načinom dušenja hrupa, kar je dovolil.
9. Pravila glede opravljanja izpitov na izrednih izpitnih rokih izven izpitnega obdobja so nejasna, odločitev je prepuščena dobri volji posameznega profesorja. Večina profesorjev kot pogoj za to prilagoditev pričakuje dodatne oteževalne okoliščine, kot je npr. dolgotrajna bolezen ipd.
10. Nekatere prilagoditve profesorji dojemajo kot dodatno in predvsem nepotrebno delo.
11. Profesor je rekel, da nima dovolj časa za mojo prilagoditev (podaljšan čas pisanja izpita). Nisem ukrepal.
12. Sem naglušna 50% in sem prosila za dodatno uro glede nekaterih pravil pri latinščini. Rečeno mi je bilo, da naj se več učim. Predmet se izvaja predvsem ustno, ko sem prosila za pisno gradivo od izvajalca, mi je bilo rečeno, naj si ga najdem sama na spletu. Odločila sem se, da se v prihodnjem letu prepisem na drug program.
13. Svetloba v prostoru ni bila prilagojena glede na moje potrebe.

8. Zmožnost učiteljev za učinkovito zagotavljanje študijskih prilagoditev (P = 9)

Število sodelujočih: 74

- A. Izvajalci pedagoškega procesa so seznanjeni s Pravilnikom o študentih s posebnim statusom na Univerzi v Ljubljani.

Pri tej trditvi je bila ob zasnovi vprašalnika narejena napaka, saj se trditev nanaša zgolj na pravilnik Univerze v Ljubljani, zato je bila za ostale udeležene anketirance ta trditev neuporabna in nesmiselna. Vendar kljub temu ugotavljamo, da se od 64 študentov, ki študirajo v okviru Univerze v Ljubljani, le 44 oseb oz. slabih 70% strinja z ustrezno obveščenostjo profesorjev, medtem ko ostalih 30% o tem dvomi.

REZULTATI ANKETE

Vključenost študentov s posebnimi potrebami v študijske programe visokošolskih institucij

- B.** Izvajalci pedagoškega procesa so seznanjeni, da imajo v skupini študenta/študente s posebnimi potrebami.

	%
Drži	41
Delno drži	12
Ne drži	32

Ocene ni podalo 15% anketiranih.

- C.** Izvajalci pedagoškega procesa so seznanjeni z vsemi potrebnimi prilagoditvami, ki jih kot študent s statusom potrebujete pri študiju.

	%
Drži	39
Delno drži	22
Ne drži	30

Ocene ni podalo 9% anketiranih.

- D.** Izvajalci pedagoškega procesa redno in brez zapletov zagotavljajo vse potrebne prilagodite študija.

	%
Drži	55
Delno drži	15
Ne drži	18

Ocene ni podalo 12% anketiranih.

- E.** Izvajalci pedagoškega procesa se v zvezi s potrebnimi prilagoditvami pogosto posvetujejo s študenti, ki so do njih upravičeni.

	%
Drži	38
Delno drži	22
Ne drži	27

Ocene ni podalo 14% anketiranih.

- F.** Izvajalci pedagoškega procesa bi za zagotavljanje ustreznih prilagoditev potrebovali dodatno strokovno in tehnično podporo.

	%
Drži	32
Delno drži	11
Ne drži	35

Ocene ni podalo 22% anketiranih.

- G.** Izvajanje študijskih prilagoditev je za nekatere študente lahko tudi ovira pri razvoju poklicnih veščin.

	%
Drži	22
Delno drži	18
Ne drži	41

Ocene ni podalo 20% anketiranih.

9. Pomanjkljivosti pri zagotavljanju enakovrednih študijskih pogojev (P = 14)

1. Premalo prilagoditev, preklic nekaterih, ki sem jih imela v gimnaziji.
2. Na izpitih se nas zelo nediskretno in poimensko izpostavi, kar je zelo nerodno, saj tega ne želi nihče izpostavljati pred celo predavalnico. Druga skrajnost pa je, ko se nas "vrže v isti koš" z ostalimi, kar pomeni da je videti, kot da sem v zaostanku, pa čeprav na to nimam vpliva.
3. Prilagoditve je včasih težko uveljavljati, še posebej za študente, katerih posebne potrebe niso povezane samo z "fizičnimi/telesnimi" težavami. Primer: tudi če moja "motnjo" med drugim definirajo težave pri komunikaciji, je v odločbi Komisije za študijsko področje opredeljeno, da moram, če želim uveljaviti prilagoditev, ki so mi jo odobrili, o tem sama obvestiti vsakega profesorja posebej. Prav tako nisem vedela, kako/kdaj/komu bi sploh izrazila/opredelila svoje težave in potrebe; bilo bi lepo, če bi nam na fakulteti malo pomagali pri komunikaciji.
4. Ker je to lahko precej občutljiva tema, mi je težko o svojih težavah obvestiti vsakega profesorja in asistenta, sploh za manjše oz. ne toliko bistvene stvari, ki so sicer povezane z mojim "stanjem", a niso opredeljene v odločbi. Tega niti ne naredim, zato se včasih zgodi, da se npr. na vajah pričakuje, da nekaj izračunam zelo hitro, kar mi moje počasno procesiranje onemogoča ipd.
5. Neustrezna komunikacija med profesorji in študenti - komunikacija bi morala biti iniciirana iz obeh smeri. Mislim, da ni dovolj, da se profesorjem posreduje seznam imen študentov z odločbo, temveč bi morali tudi oni aktivno pristopiti do nas - v primeru, da tega študentje že ne naredimo

- sami. Jaz večkrat ne pristopim do profesorja sama, ker imam občutek, da me bo obsojal ali imel za neumno - ker imam posebne potrebe. Skrbi me negativna diskriminacija, zato včasih poskusim nič reči o posebnih potrebah, dokler jih res ne potrebujem najbolj nujno.
6. Včasih dobim občutek, da me imajo nekateri profesorji za "revo", odnos je v stilu, kaj zdaj spet jamrate študentje, tako vam vse do riti prinesemo. Mislim, da mi je zaradi takega vzdušja še težje biti prva, ki pristopi.
 7. V primeru, da je študent odsoten dlje časa (zdravstvene težave), bi lahko profesor zagotovil zapiske predavanj in študentu dal vedeti, kaj od njega pričakuje na izpitu. Študenti, ki so zaradi zdravstvenih težav pogosto odsotni, nimajo priložnosti, da bi se spoznali z ostalimi študenti in so tudi zato prikrajšani za določene informacije.
 8. Želim si, da bi se profesorji že sami med seboj posvetovali in bi vedeli, da ima nekdo v razredu podaljšan čas pisanja, da ne bi potreboval govoriti vsakemu posebej.
 9. Velikokrat so nejasno podana navodila za razne naloge (vaje) in če izrecno ne opozoriš profesorja na status, te kar hitro odpikajo brez dodatnih informacij.
 10. Kot študent s posebnimi potrebami ne zmorem držati koncentracije tako dolgo. Imeti urnik, ki je čez cel dan in ima zgolj krajše pavze, je nemogoče. Od kasnejših predmetov ne morem odnesti toliko znanja, kot bi si ga želel.
 11. Profesorji ne dopustijo uveljavljanja nekaterih prilagoditev, ki jih želimo koristiti študenti s posebnimi potrebami (npr. daljši roki za oddajo seminarskih nalog, krajši obseg seminarskih nalog, ožji nabor izpitnih vprašanj).
 12. Profesorjem je potrebno o prilagoditvah, ki jih potrebujemo študentje s posebnimi potrebami, ves čas pisati in jih na njih opominjati. O tem, da imajo v predavalnici študente s posebnimi potrebami, niso seznanjeni v naprej in ne vedo, kakšne prilagoditve te študentje potrebujejo. Tako smo študentje s posebnimi potrebami primorani v nenehno pisanje e-poštnih sporočil, dogovarjanje po predavanjih, pregovarjanje na govorilnih urah in tako dalje. Vse to nam predstavlja dodatno obremenitev in stres ter dokazuje, da nam enakovredni študijski pogoji niso zagotovljeni, saj se našim kolegom, ki nimajo posebnih potreb, ni potrebno ves čas obremenjevati s tem, ali bodo lahko sodelovali pri pouku in pokazali svoje znanje na izpiti ali ne.
 13. Študenti moramo sami obveščati posamezne profesorje glede prilagoditev pred vsakim izpitnim rokom in preko e-pošte, čeprav so podatki vidni v sistemu VIS.
 14. Plačilo izrednega študija za študente s posebnimi potrebami bi moralo biti delno znižano oz. subvencionirano, saj se sami srečujemo z več stroški, vezanimi na naše omejitve, zdravljenje, pripomočke.
 15. Glede na statut univerze je profesor dolžan razpisati samo 3 izpitne roke, razpis večjega števila rokov je njegova dobra volja. Za študente s posebnimi potrebami bi bilo potrebno uvesti možnost več kot 3 rokov, brez

- pogojevanja posebnih okoliščin, ali strinjanja profesorja z izrednim izpitnim rokom.
16. Pomanjkanje kontakta s tutorji za posebne potrebe.
 17. Podaljšanja časa za oddajo izdelkov pogosto ni mogoče uveljavljati na seminarjih, kjer 90% časa delo poteka v skupinah, kjer preostali člani nimajo prilagoditev. To bi bilo potrebno spremeniti.
 18. Avtoriteta in imuniteta profesorjev sta preveliki, da bi študent zgolj sam lahko opozoril na neupoštevanje odobrenih prilagoditev.
 19. Pridobivanje statusa študenta s posebnimi potrebami je dolg in relativno zapleten proces, ki mnoge študente odvrne od tega, da bi sploh za status zaprosili, prav tako v mesecih, ko čakaš na odobritev, nimaš potrebnih prilagoditev.
 20. Med Covid-19 smo študenti s posebnimi potrebami morali pridobiti enako število kreditnih točk, kot običajni študentje. To se mi ne zdi fer in zaradi tega sem žal primorana ponovno pavzirati in biti brezposelna na Zavodu za zaposlovanje.
 21. Nekateri profesorji/asistenti otežujejo opravljanje obveznosti in prilagoditev. Npr. namesto opravljanje predstavitve besedila zahtevajo seminarsko nalogo, ki je 2x bolj kompleksna, daljša in bolj zahtevna.
 22. Tutor za posebne potrebe nima izobrazbe o ljudeh s posebnimi potrebami.
 23. Treba bi bilo profesorjem ponuditi še kakšna dodatna izobraževanja glede tega, kakšne so težave specifičnih skupin oseb s posebnimi potrebami, da bi vedeli, kakšne so vsaj osnovne nujne prilagoditve nekaterih skupin (npr. disleksija).
 24. Prilagoditve za gluhoneme in naglušne študente.
 25. Če želiš določene prilagoditve moraš povedati, zakaj jih potrebuješ, da te vzamejo resno. Kar pomeni da moraš razkriti nekaj osebnih podatkov, ki jih ne želiš deliti.
 26. Študentje s posebnimi potrebami se po navadi počutimo manj vredne, ko moramo profesorje prositi za prilagoditve, zato velikokrat sploh ne vprašamo po njih, če ni absolutno potrebno, oz. včasih že prepozno.
 27. Nekateri pedagoški delavci imajo do študentov s posebni potrebami odklonilen odnos, kot da so prilagoditve pri opravljanju obveznost nekakšen privilegij, ki nam ne pripada, če zanj specifično ne zaprosimo. Kot da smo inferiorni v primerjavi s sošolci, ki lahko opravljajo študijske obveznosti brez prilagoditev.

10. Vpliv izvajanja prilagoditev pri študiju na kakovost študija (P = 15)

1. Ne zdi se mi, da vpliva na moje znanje, le pomaga mi na področjih, kjer imam težave.
2. Imam samo podaljšan čas, zato ni nekih posebnih prilagoditev, bi pa jih potrebovala, vendar se asistentki zdijo brez pomena.
3. Vpliv je pozitiven, saj izboljša življenje študentu s posebnimi potrebami.
4. Vse je odvisno od študentovih potreb in vrste prilagoditve, je pa gotovo, da njihovo neupoštevanje močno znižuje kakovost študija, posledica pa je tudi

- neizkoriščen potencial študenta. Lahko imaš ogromno znanja, zanimanja, sposobnosti, a ti tvoje "stanje" ne dopušča, da izpit rešiš v enakem času, da se naučiš snov za vse izpite naenkrat ... To je velika škoda za študenta, saj ocene v tem primeru niso pravi odraz študentovega znanja oz. sposobnosti. Ko študij v neprilagojeni obliki presega tvoje zmogljivosti, nimaš več energije, da bi v njem užival, in postane samo še eno veliko breme. Ko je vsega preveč, ne dobiš tistega kakovostnega znanja, ker uspeš narediti le najnujnejše, to znanje pa ti verjetno niti ne ostane.
5. Če se prilagoditve ne izvajajo sistematično, je velika škoda za študenta (npr. pri nekaterih predmetih je podaljšan čas, pri drugih pa ne).
 6. Mislim, da je to dobra stvar. Zdi se mi, da se s temi prilagoditvami tudi ogromno naučim o sebi (kako funkcioniram, kaj so moje močne točke, kje rabim oporo...). Hkrati pa se mi zdi, da me te prilagoditve učijo najpomembnejše stvari - da je okej povedati, da ti ne gre. Okej je, da ti ne gre. Ne bo cel svet jezen name, če ne bom znala in ne bo katastrofa, če bom prosila za pomoč. Lepo mi je, da ljudje velikokrat pomagajo, ko le uspemo povedati na glas, da rabimo pomoč.
 7. Meni to zelo pomaga, saj imam težave s počasnim branjem in mi dodaten čas res veliko doprinese k pravilnemu razumevanju izpitnih vprašanj.
 8. Meni so določene prilagoditve zmanjšale obseg stresa, ki bi ga sicer doživljala (npr. podaljšan čas pisanja in pisanje izpitov na profesorjevem računalniku v predavalnici zaradi slabše moči v rokah). Prijazni sošolci pa so mi posodili svoje zapiske, kolikor nisem uspela sama zapisati. Mogoče bi lahko fakulteta ponudila sken zapiskov in jih poslala na naše poštno naslove.
 9. Z ustreznimi prilagoditvami je zagotovljena boljša kakovost študija, vendar pa prilagoditve ne morejo rešiti vseh težav študentov (npr. ne moreš se toliko učiti zaradi pregledov in bolečin).
 10. Glede na to, da profesorji ne vejo, kdo točno ima status v skupini (poizvejo šele, ko je izpit, pa še to vedo samo, ker piše na seznamu), mislim da kvaliteta študija ni enaka, kot za nekoga, ki nima statusa.
 11. Prilagoditve definitivno pomagajo pri študiju. Sem pa mnenja, da profesorji niso dovolj seznanjeni s tem, koliko dejansko nam to olajša študij. Ne v smislu, da bi bil študij zaradi tega lažji, ampak za nas bolj dostopen in razumljiv.
 12. Ne vpliva pretirano, imamo možnost pridobiti prav vse znanje.
 13. Študenti s posebnimi potrebami pogosto niso natančno seznanjeni s pogoji svojih prilagoditev, zaradi česar se pogosto zgodi, da jih ne koristijo.
 14. Študenti s posebnimi potrebami določene prilagoditve potrebujemo, saj smo brez njih v slabšem položaju, kot naši kolegi. Prilagoditve omogočajo, da izkoristimo naše potenciale in pridobimo potrebno znanje.
 15. Če profesorji omogočijo prilagoditve, je kakovost študija enaka, kot pri ostalih študentih.
 16. Prilagoditve pozitivno vplivajo na kakovost študija. Določeni pedagogi se res potrudijo.

11. Bi nam želeli sporočiti še kaj? (P = 16)

1. Določeni profesorji so neprofesionalni in pokažejo, da si mislijo, da si čuden, če imaš podaljšan čas pisanja (s tem, da sploh ne vejo, kdo si in zakaj imaš podaljšan čas). Zadnjič se mi je zgodilo, da je bila profesorica zelo nesramna, ker imam podaljšan čas in sem zato oddala izpit, preden je sploh pretekel čas za oddajo za študente brez podaljšanega časa.
2. Ne vem, kaj se lahko naredi glede neprimernega izvajanja prilagoditev. Na koga se naj obrnem, če s profesorjem ne morem priti do kompromisa? Komu lahko povem, če so profesorji do mene glede mojih prilagoditev zaničljivi?
3. Predlagam, da bi bile fakultete bolj prilagodljive in omogočile tudi študij na daljavo na prošnjo študentov. Meni je študij na daljavo veliko bolj ustrezal, več sem odnesla od predavanj in vaj ter sam študijski proces se mi je zdel kvalitetnejši.
4. Menim, da bi bilo dobro uvesti obvezna izobraževanja za predavatelje in delavce na strokovnih področjih. S tem, ko bi razumeli, kako delujejo možgani npr. dislektikov, oseb s skotopičnim sindromom... bi tudi lažje razumeli nujnost določenih prilagoditev, študentov pa ne bi več gledali tako z viška ali "češ, vi, ki izigravate sistem"... Drugače rečeno, študenti ne bi bili več deležni toliko očitkov.
5. Več bi morali ozaveščati profesorje, da študentov s posebnimi potrebami ni tako malo in da potrebujemo dodatno pomoč. Nekateri profesorji pogosto kar predpostavljajo, da v oddelku ni nikogar, ki bi potreboval prilagoditve. Poleg tega bi jim morali jasno povedati, da študentje s posebnimi potrebami nismo "leni", "razvajeni", "izkoriščevalski" in da si nismo sami krivi za težave, ki jih imamo.
6. Na fakultetah bi morali biti specialni pedagogi, ki se ukvarjajo z ljudmi s posebnimi potrebami.
7. Profesorji psiholoških težav študentov s posebnimi potrebami velikokrat ne razumejo in ne vedo, kako nam je težko prositi za prilagoditve.